

Financiële stress bij scholieren

Juni 2022

Inhoudsopgave

1	Inleiding	2
2	Methode	3
	2.1 Dataverzameling	3
	2.2 Respondenten	3
	2.3 Analyse	5
3	Resultaten	6
	3.1 Plannen na het eindexamen	6
	3.2 Redenen voor het nemen van een tussenjaar	6
	3.2.1 Nog geen studiekeuze gemaakt	7
	3.2.2 Wens om eerst te werken	7
	3.2.3 Wens om te reizen	8
	3.2.4 Herinvoering basisbeurs vanaf 2023	9
	3.3 Bekendheid basisbeurs	11
	3.4 Geldstress en financiële gevoeligheid	15
	3.4.1 Tekort aan geld	15
	3.4.2 Geldzorgen	16
	3.4.3 Bezig met huidige financiële situatie	17
	3.4.4 Controle over financiële situatie	18
	3.4.5 Correlaties	19
	3.5 Schattingen kosten en hoogte basisbeurs	20
	3.6 Financiering opleiding	21
	3.6.1 Wie betaalt de studie?	21
	3.6.2 Zorgen over studiekosten	22
	3.6.3 Intentie om te lenen	25
	3.6.4 Intentie om te werken	26
4	Conclusie	28
5	Bijlage	32
6	Bronvermelding	37
7	Overzicht tabellen en figuren	38

1

Inleiding

In schooljaar 2023/2024 verdwijnt het leenstelsel en wordt de basisbeurs heringevoerd. Studenten die op dat moment beginnen met hun studie hebben recht op een maandelijkse toelage om hun studiekosten te betalen. Studenten met minder financiële middelen kunnen, net zoals nu, een aanvullende beurs krijgen.

Gaan scholieren na hun eindexamen nu massaal een tussenjaar nemen, om in 2023 goedkoper met de basisbeurs aan een studie te beginnen? Of gaan havisten na hun diploma nu misschien vaker naar het vwo? Dit zijn enkele vragen die hogescholen en universiteiten zichzelf stelden.

Zijn scholieren zich eigenlijk bewust van geld als ze gaan studeren? Weten zij hoe duur studeren is en welke kosten zij daarvoor moeten maken? Jongeren die goed met geld kunnen omgaan, hebben later minder kans op geldproblemen en schulden, aldus het Nibud. Mede in dit licht zijn de volgende vragen interessant om te beantwoorden.

- In hoeverre zijn scholieren op de hoogte van de herinvoering van de basisbeurs?
- Hebben zij enig idee van de hoogte van studiekosten, zoals collegegeld en de basisbeurs?
- Maken zij zich zorgen over geld, hun studiekosten of neemt de invoering van de basisbeurs deze zorgen weg?
- Zijn scholieren nu al bezig met hun financiën en ervaren zij stress over geld?
- Hoe denken scholieren hun studie te gaan betalen? Wie draagt bij aan de studiekosten en zijn ze van plan te werken naast hun studie?

Antwoorden op deze vragen geven een beeld over de financiële gevoeligheid van scholieren. Tegelijkertijd leggen we bloot in hoeverre jongeren bekend zijn met actuele financiële maatregelen. We zien of zij er verkeerde veronderstellingen ('false belief') op na houden en waar zij mogelijk meer informatie nodig hebben om op basis van juiste feiten na te denken over de financiering van hun opleiding.

2 Methode

2.1 Dataverzameling en materialen

De dataverzameling vond plaats via een online enquête. Die hebben we gestuurd naar scholieren in de database van Qompas die in de bovenbouw van havo en vwo zitten. Deelname was vrijwillig en door mee te doen maakten scholieren kans op een cadeaubon. De gegevens zijn verzameld tussen 13 april en 26 april 2022.

Van de financiële stressvragenlijst hebben we van iedere categorie één vraag gesteld aan scholieren. Deze vragenlijst biedt twee varianten van vragen: een standaardvariant en een variant in eenvoudigere bewoordingen. We hebben in dit geval gekozen voor de variant waarin de vraagstelling vereenvoudigd is, om aan te sluiten bij de belevingswereld van jongeren. Daarnaast hebben we gebruik gemaakt van de verkorte antwoordschaal (5-punts Likertschaal).

2.2 Respondenten

De enquête is dus uitgezet onder scholieren uit de bovenbouw van de havo en het vwo. Onvolledig ingevulde enquêtes hebben we niet meegenomen in de data-analyse. Alleen havisten en vwo'ers die in schooljaar 2021-2022 en 2022-2023 eindexamen doen, vielen binnen de doelgroep, Tabel 1.

In de analyse laten we altijd de uitsplitsing voor havo en vwo zien. En als er een duidelijk verschil is ook voor jongens en meisjes. Bij bepaalde vragen maken we ook een uitsplitsing naar sociaaleconomische statusgroepen (SES-groepen).

Gestarte enquêtes	1.309
Onvolledig ingevuld	329
Volledig ingevuld	980
Buiten doelgroep (vmbo = 7, anders = 5, Eindexamenjaar later dan 2023 = 25)	37
Netto respons	943

Tabel 1 Responsberekening.

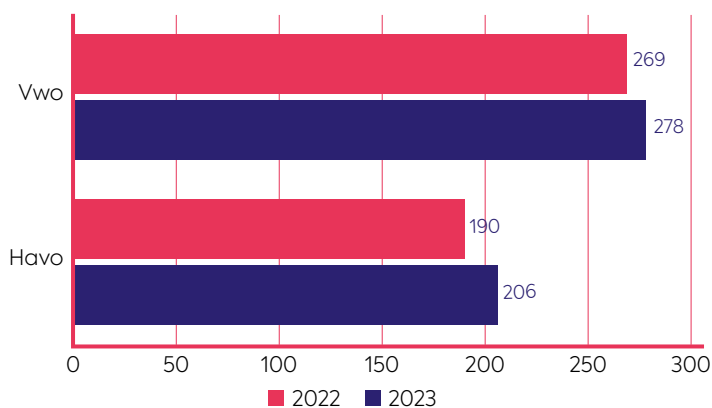
Verdeling havo en vwo in twee eindexamenjaren

Vwo'ers deden vaker mee aan het onderzoek dan havisten. De verdeling over de eindexamenjaren is nagenoeg gelijk, Tabel 2.

	Havo		Vwo		Totaal
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal
2022	190	48%	269	49%	459
2023	206	52%	278	51%	484
Totaal	396	100%	547	100%	943

Tabel 2 Verdeling niveaus over eindexamenjaren. N = 943.

Verdeling niveaus over eindexamenjaren (aantallen)

Figuur 1 Verdeling niveaus over eindexamenjaren. N = 943.

Verdeling jongens en meisjes

Zoals we ook in andere onderzoeken zien, doen meisjes vaker mee dan jongens. De verhouding wijkt niet af van andere onderzoeken, Tabel 3. Omdat we vaak verschillen zien tussen de antwoorden van mannen en vrouwen passen we een weegfactor toe. Op die manier kunnen we betrouwbaardere uitspraken doen over de populatie havo- en vwo-scholieren (Bijlage, Tabel 9).

	Havo		Vwo		Totaal
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal
Man	129	33%	145	27%	274
Vrouw	253	64%	380	70%	633
Non-binair	4	1%	8	2%	12
Anders/wil ik niet zeggen	10	2%	14	2%	24
Totaal	396	100%	547	100%	943

Tabel 3 Respons naar geslacht en niveau. N = 943.

2.3 Analyse

Voor de analyse maken we gebruik van diverse statistische tests om te onderzoeken of er verschillen zijn tussen groepen. Voor verschillen tussen groepen bij ordinale variabelen gebruiken we een Mann-Whitney U test (twee groepen) of een Kruskal-Wallis H-test wanneer we van meer dan twee groepen willen weten of er verschillen zijn.

Kendall's Tau-B zetten we in om correlaties te onderzoeken tussen financiële variabelen uit de financiële stressvragenlijst van Universiteit Leiden (Van Dijk et al., 2022). Voor de schattingen van bedragen gaan we uit van de mediaan. Aangezien er outliers in de dataset zitten, is dit de meest betrouwbare methode om de schattingen in kaart te brengen.

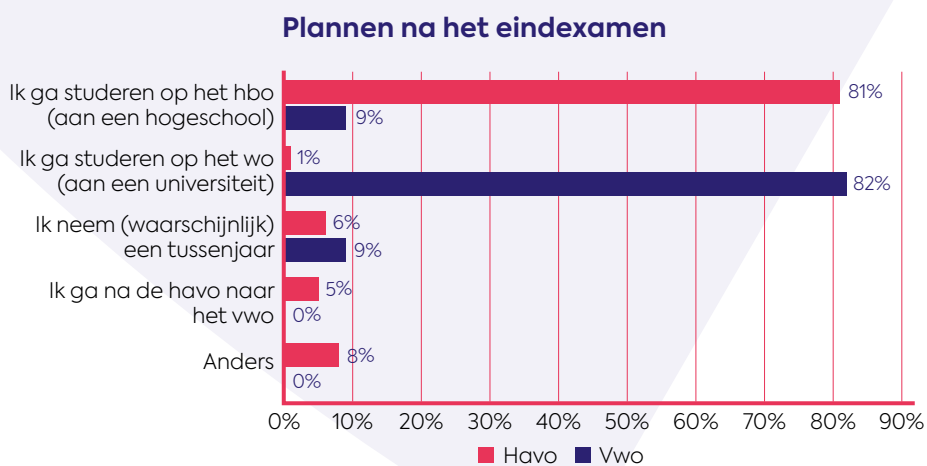
3 Resultaten

In dit onderdeel laten we de resultaten zien van het onderzoek naar studiekosten, de (her)invoering van de basisbeurs en financiële gevoeligheid van scholieren. We bespreken de resultaten in zes paragrafen:

- Plannen na het eindexamen
- Redenen voor een tussenjaar
- Bekendheid herinvoering basisbeurs
- Geldstress en financiële gevoeligheid
- Schattingen van kosten en hoogte basisbeurs
- Financiering opleiding

3.1 Plannen na het eindexamen

Ruim 8 op de 10 eindexamenkandidaten is van plan na het eindexamen direct te gaan studeren op het hbo of het wo. Van de vwo'ers overweegt 9% een tussenjaar. Bij havisten is dit 6%. Van de havisten overweegt 5% na het behalen van het havo-diploma door te stromen naar het vwo. De percentages scholieren die een tussenjaar nemen of overwegen door te stromen naar het vwo zijn niet anders dan in voorgaande jaren (Onderwijs in cijfers, 2019).

Figuur 2 Plannen van eindexamenkandidaten na het eindexamen. N = 455.

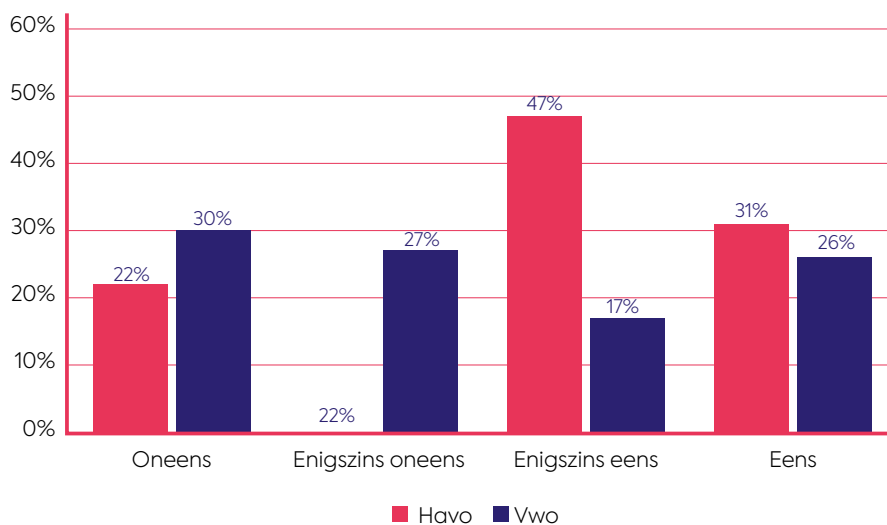
3.2 Redenen voor het nemen van een tussenjaar

Van de havo-eindexamenkandidaten overweegt 6% een tussenjaar te nemen na het eindexamen. Van de vwo'ers is dat 9%. Motieven die zij hiervoor aanvoeren zijn: (1) nog geen studiekeuze gemaakt, (2) wens om eerst te werken, (3) reizen en (4) de herinvoering van de basisbeurs. Uit onze analyse blijkt dat havisten het vaakst een tussenjaar willen om uit te vinden welke studie het beste bij ze past. Vwo'ers willen juist het liefst reizen. Havisten werken liever eerst.

3.2.1 Nog geen studiekeuze gemaakt

Van de eindexamenkandidaten die een tussenjaar overwegen, geeft 78% van de havisten aan dat dit komt omdat ze nog niet (zeker) weten wat ze willen gaan studeren. Een tussenjaar willen ze gebruiken om duidelijkheid te krijgen over hun studiekeuze, Figuur 3. Bij vwo'ers ligt dit opvallend lager: 43% van hen wil een tussenjaar graag gebruiken om meer duidelijkheid te krijgen over hun vervolgopleiding.

Ik weet nog niet wat ik wil gaan studeren en wil een tussenjaar gebruiken om hierachter te komen.

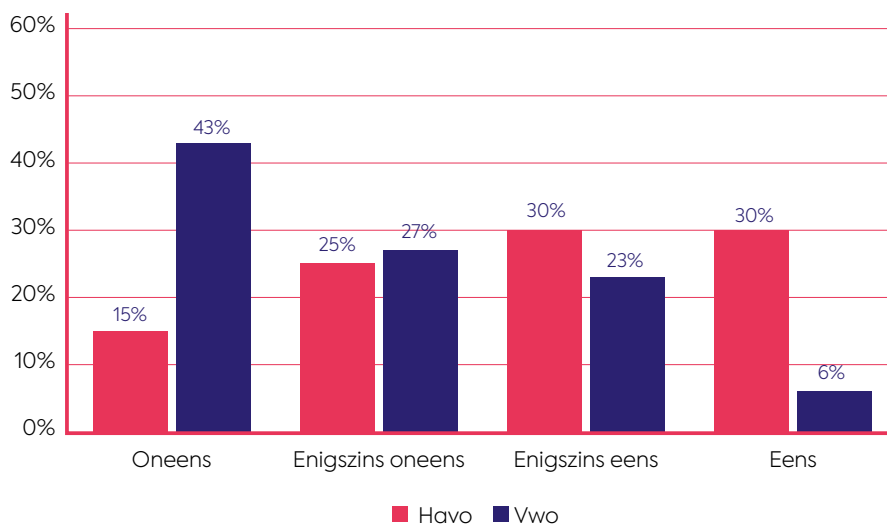

Figuur 3 Tussenjaar gebruiken om een studiekeuze te maken. N = 37.

3.2.2 Wens om eerst te werken

Zes op de tien havisten geeft aan eerst te willen werken, voordat ze gaan studeren. Bij vwo'ers ligt dit percentage twee keer zo laag: 29% van de vwo'ers wil graag werken, voordat ze gaan studeren, Figuur 4.

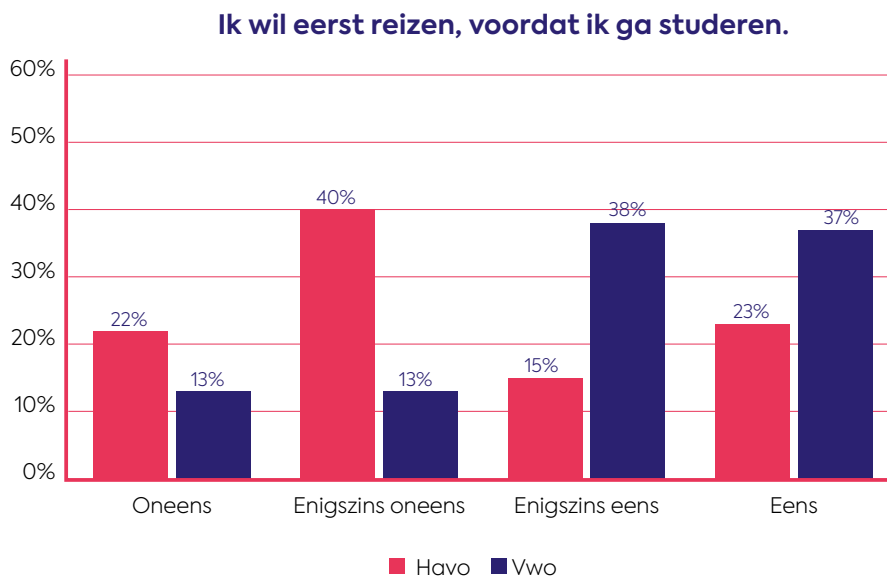
Ik wil eerst werken, voordat ik ga studeren.

Figuur 4 Wens om te werken voor het studeren. N = 37.

3.2.3 Wens om te reizen

Opnieuw een opvallend verschil tussen havisten en vwo'ers: vwo'ers willen veel vaker dan havisten eerst reizen voordat ze gaan studeren. Driekwart van de vwo'ers wil eerst reizen. Van de havisten overweegt 38% dit, Figuur 5.

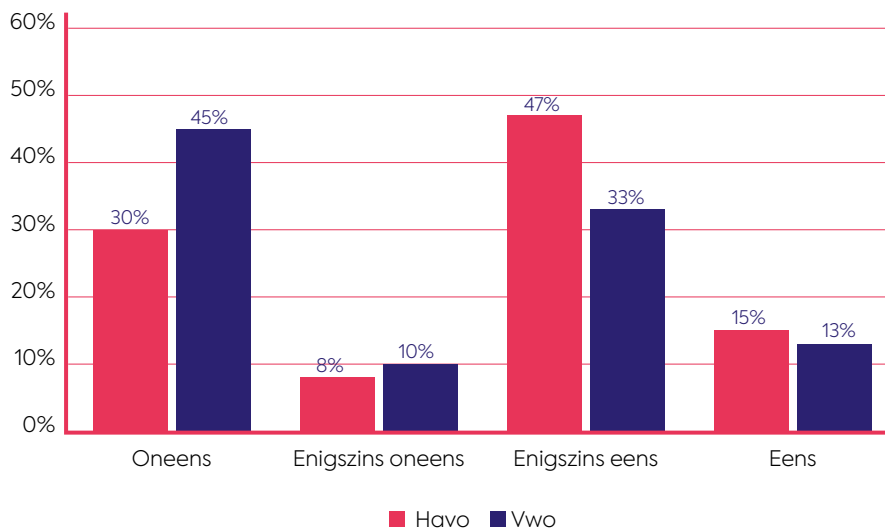
Figuur 5 Wens om te reizen, voor het studeren. N = 37.

3.2.4 Herinvoering basisbeurs vanaf 2023

Voor studenten die in collegejaar 2022–2023 met een opleiding beginnen, geldt dat zij geen recht hebben op de basisbeurs. Die wordt immers pas een jaar later ingevoerd. Is dit voor eindexamenkandidaten een reden om een tussenjaar te nemen?

Slechts 15% van de havisten en 13% van de vwo'ers die een tussenjaar overwegen, geven hier een stellig bevestigend antwoord op, Figuur 6. Bij respectievelijk 47% en 33% van de havisten en vwo'ers die een tussenjaar overwegen, speelt de herinvoering van de basisbeurs enigszins een rol bij hun intentie een tussenjaar te nemen.

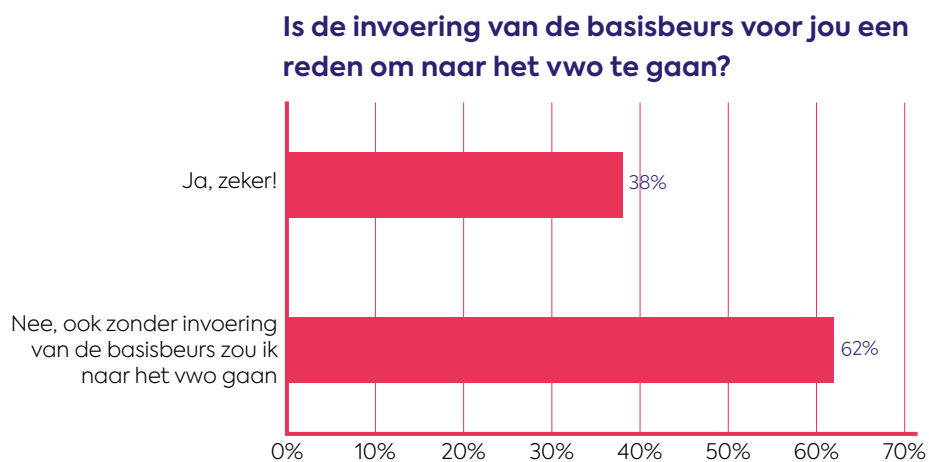
Ik wacht op de basisbeurs die (naar verwachting) in studiejaar 2023–2024 opnieuw ingevoerd wordt.

Figuur 6 (Her)invoering van de basisbeurs. N = 37.

Eerder zagen we al dat 5% van de havisten overweegt om door te stromen naar het vwo, Figuur 2. Het vermoeden van hogescholen was dat meer havisten zouden doorstromen naar het vwo om de (her)invoering van de basisbeurs af te wachten. In dit onderzoek kunnen we deze hypothese niet bevestigen: het percentage havisten dat overweegt door te stromen naar de havo wijkt niet af van andere jaren (Onderwijs in, cijfers, 2019).

Van de 5% havisten die overweegt een vwo-diploma te gaan halen, geeft 62% aan dat de basisbeurs niet bepalend is geweest voor deze keuze, Figuur 7. Ook zonder de herinvoering zouden deze havisten gekozen hebben voor het vwo. Echter voor 38% speelt de herinvoering van de basisbeurs wél mee bij de keuze voor het vwo.

Figuur 7 (Her)invoering als reden om door te stromen van havo naar vwo. N = 9. Nb. Verzamelde hoeveelheid data is zeer beperkt. Resultaten geven alleen een richting.

3.3 Bekendheid basisbeurs

In de voorgaande paragraaf stipten we het onderwerp basisbeurs al even aan waarbij we zagen dat een deel van de scholieren de herinvoering van de basisbeurs aanvoert als reden om een tussenjaar te nemen of van de havo door te stromen naar het vwo. We hebben eindexamenkandidaten drie stellingen over de basisbeurs voorgelegd om te testen of ze op de hoogte zijn van wanneer de basisbeurs weer wordt ingevoerd en of ze weten dat studenten met minder vermogende ouders een aanvullende beurs kunnen aanvragen.

Iets meer dan de helft van de havisten weet dat de basisbeurs niet in 2022 wordt ingevoerd

Een kwart van de havisten en 10% van de vwo'ers denkt onterecht dat ze vanaf september 2022 gebruik kunnen maken van de basisbeurs, Figuur 8. Van de vwo'ers weet 76% dat deze stelling onjuist is. Van de havisten is dat 53%. Een deel heeft geen idee wat het juiste antwoord is op deze stelling, namelijk 24% van de havisten en 14% van de vwo'ers. Er is geen significant verschil tussen havisten en vwo'ers. Ook niet tussen jongens, meisjes en sociaaleconomische statusgroepen.

Scholieren zijn goed op de hoogte van hun recht op een basisbeurs in 2023

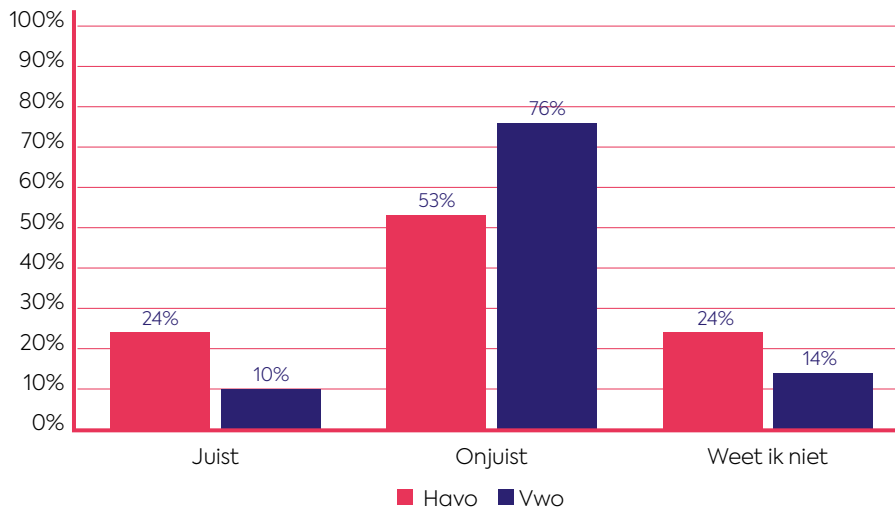
Driekwart van de havisten (74%) en 87% van de vwo'ers weet dat ze vanaf september 2023 recht hebben op een basisbeurs als ze een opleiding doen op het hbo of wo, Figuur 9. Toch zien we ook hier dat bijna een kwart (23%) van de havisten geen idee heeft. Vwo'ers zijn vaker goed op de hoogte dan havisten. We meten opnieuw geen verschillen tussen mannen en vrouwen of sociaaleconomische statusgroepen.

Groot deel niet op de hoogte van aanvullende beurs

Twee op de drie vwo'ers en de helft (51%) van de havisten weet dat studenten een aanvullende beurs kunnen aanvragen naast de basisbeurs wanneer hun ouder(s) een relatief laag inkomen hebben, Figuur 10. De helft (49%) van de havisten beantwoordt de stelling echter onjuist of heeft geen idee. Van de vwo'ers is dat 34%. We zien geen verschil tussen meisjes, jongens of sociaaleconomische statusgroepen.

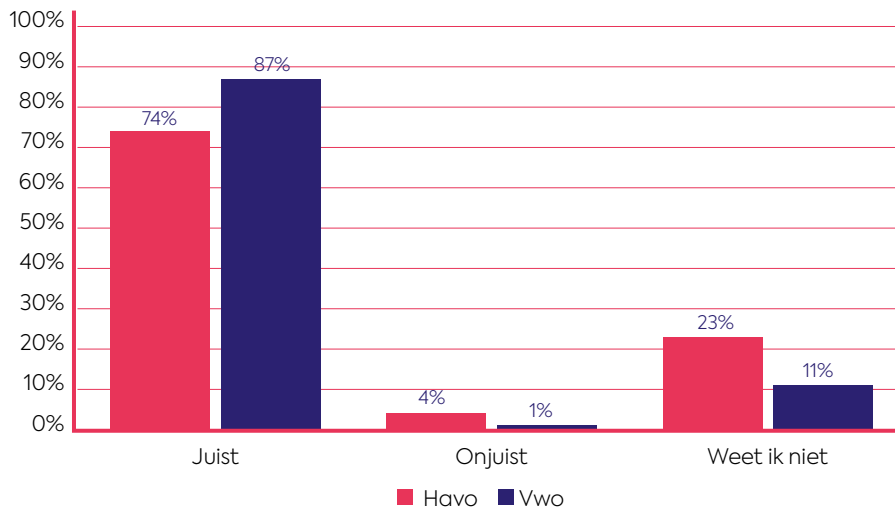
Uit onderzoek van het Centraal Planbureau bleek onlangs dat een kwart van de mbo'ers die recht hebben op een aanvullende beurs die niet aanvraagt (NOS, 2022). Uit eerder onderzoek (2018) bleek dat ook een kwart van de studenten op het hbo en de universiteit, die er recht op heeft, geen aanvullende beurs aanvraagt. Het ligt voor hand om te veronderstellen dat als scholieren nu niet weten dat het recht op een aanvullende beurs bestaat, zij die mogelijk straks ook niet aanvragen als zij gaan studeren.

Als ik in september 2022 begin met een opleiding aan een hogeschool of universiteit, heb ik recht op een basisbeurs.

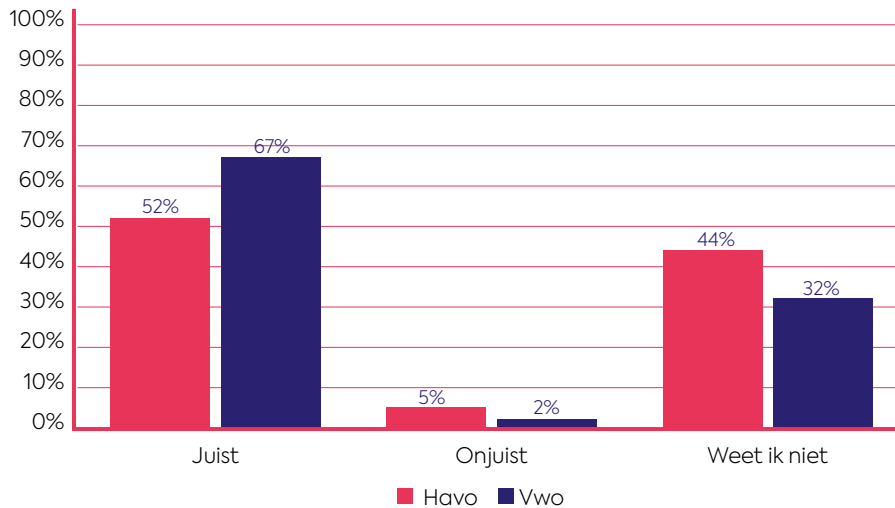
Figuur 8 Stelling: "Als ik in september 2022 begin met een opleiding aan een hogeschool of universiteit, heb ik recht op een basisbeurs." Uitgesplitst in niveau. Eindexamenjaar = 2022. N = 458. .

Als ik in september 2023 begin met een opleiding aan een hogeschool of universiteit, heb ik recht op een basisbeurs.

Figuur 9 Stelling: "Als ik in september 2023 begin met een opleiding aan een hogeschool of universiteit, heb ik recht op een basisbeurs." Uitgesplitst in niveau. Eindexamenjaar = 2022. N = 458. U = 27,572, z = -4,08, p < .001, r = .18..

Voor studenten met ouder(s) met een relatief laag inkomen blijft een aanvullende beurs bestaan als de basisbeurs terugkeert.

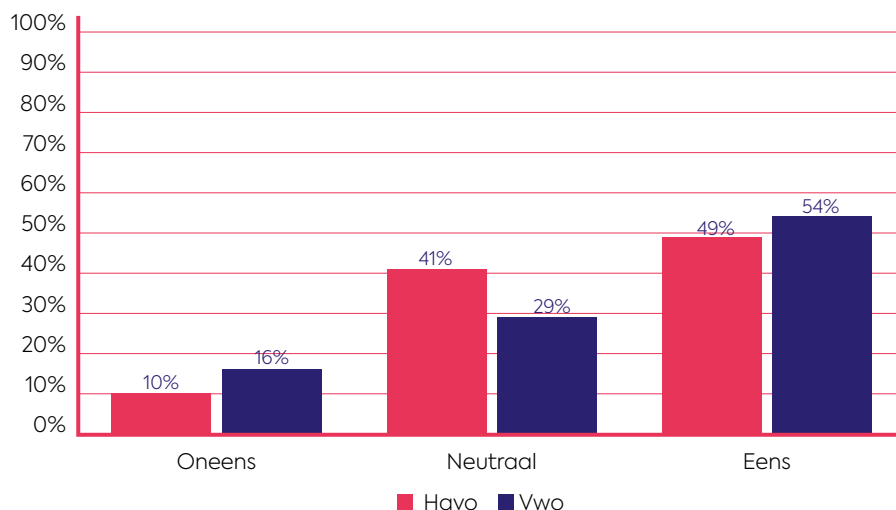

Figuur 10 Stelling: "Voor studenten met ouder(s) met een relatief laag inkomen blijft een aanvullende beurs bestaan als de basisbeurs terugkeert." Uitgesplitst in niveau. Eindexamenjaar = 2022. N = 458. U = 27344,5, z = -3.34, p < .001, r = .15.

De helft van de scholieren denkt dat de basisbeurs bijdraagt aan gelijke kansen voor jongeren

Wanneer we aan scholieren vragen of de basisbeurs bijdraagt aan meer gelijke kansen voor jongeren, dan valt op dat slechts de helft denkt dat dit zo is. Een groot deel denkt neutraal over de stelling. 1 op de 10 havisten en 16% van de vwo'ers is het oneens met de stelling, Figuur 11. Er zijn geen verschillen tussen schoolniveaus of tussen mannen en vrouwen.

In hoeverre ben je het eens met de volgende stelling: "De basisbeurs zorgt voor meer gelijke kansen voor jongeren."

Figuur 11 Gelijke kansen voor jongeren door basisbeurs x niveau. N = 941.

"Aan de ene kant geeft het gelijke kansen, want mensen hebben meer geld om te studeren (ook arme mensen). Aan de andere kant krijgen de rijken hem ook, zij hebben dan nog meer kansen en geld."

- Wel, omdat een deel wordt betaald voor de studenten
- en ze zelf dus een kleiner deel betalen. Niet, omdat studenten wel de mogelijkheid moeten hebben dat deel te betalen
- en zelfs al is het niet veel kunnen sommige het nog steeds niet financieren.

"Ja, want als je geld krijgt van de overheid om te studeren, gaan meer jongeren studeren dus niet alleen de jongeren met rijke ouders. Jongeren worden ook meer gestimuleerd door hun ouders als ze niet meer hoeven te lenen."

"De basisbeurs alleen is niet genoeg, de overheid zou de hele studie moeten vergoeden, zodat er echt gelijke kansen ontstaan. Ook het minimumloon omhoog doen (aanpassen aan de inflatie) zou erg helpen."

"De basisbeurs is lang niet hoog genoeg om alle kosten te betalen, al helemaal niet als je op kamers gaat. Voor jongeren met ouders met een laag inkomen bestond al hulp. Ik vind de basisbeurs een goed idee, maar het heeft niet zoveel invloed op gelijke kansen."

Ook zien we dat er nog scholieren zijn die niet weten dat de basisbeurs voor alle studenten gelijk is en de aanname doen dat je met rijkere ouders minder geld krijgt:

Niet alle ouders met veel geld betalen volledig de studie van hun kinderen omdat het volledig betalen van een studie zoveel geld kost. Dus in dat opzicht is het weer niet helemaal gelijk.

"Aan de ene kant wel, want je hoeft niet alles meer helemaal zelf te betalen. En je kunt lenen en later terugbetalen. Maar als je ouders veel verdienen, krijg je nu zo weinig geld van de beurs dat je niet eens de helft van het collegegeld kan betalen."

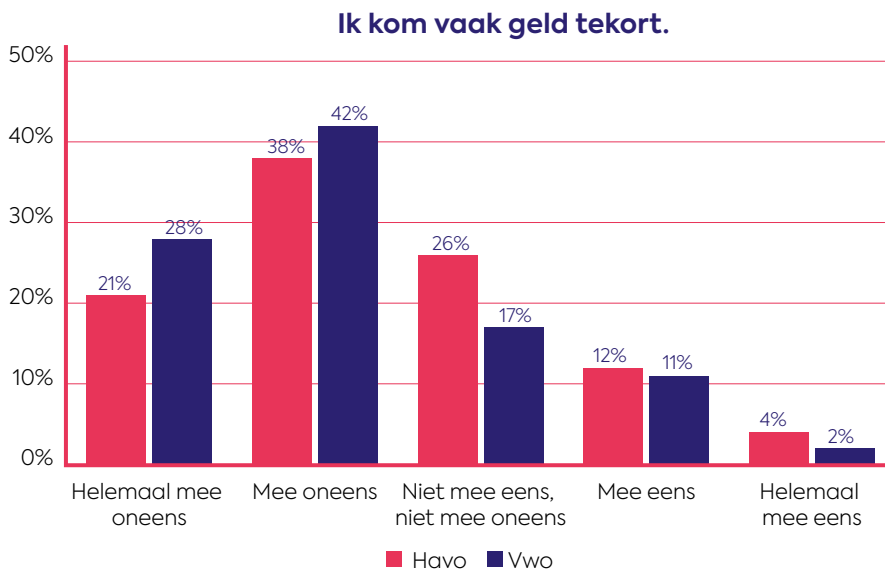
Het is op zich niet erg als kinderen van ouders die veel verdienen iets minder studiefinanciering krijgen, maar het verschil in financiering tussen kinderen van ouders die veel en ouders die weinig verdienen is nu te groot. Daarnaast heb je, met wat je nu krijgt aan studiefinanciering, na je studie waarschijnlijk nog steeds hele hoge schulden. Dus de kansen zijn nog steeds niet gelijk."

3.4 Geldstress en financiële gevoeligheid

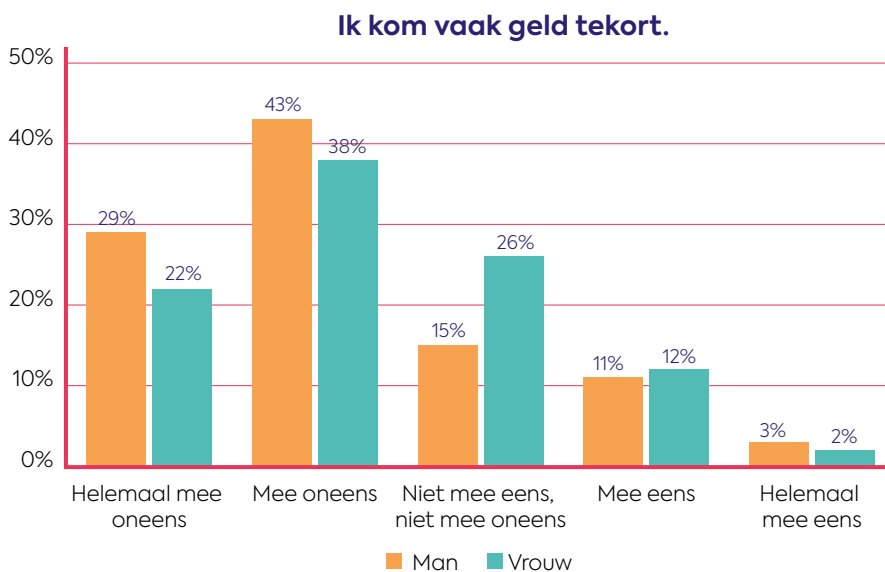
In hoeverre ervaren jongeren stress over hun financiële situatie. Maken ze zich zorgen of zijn ze er weinig mee bezig? Om dit te onderzoeken maken we gebruik van de 'financiële stressvragenlijst' ontwikkeld door onderzoekers van Universiteit Leiden (van Dijk et al, 2022).

3.4.1 Tekort aan geld

Uit de antwoorden die scholieren geven, blijkt dat 16% van de havisten en 13% van de vwo'ers vaak geld tekort komt. Vwo'ers geven significant ($p < .001$) vaker aan dat zij geen geld tekort komen dan havisten, Figuur 12. Jongens zeggen vaker dat ze geen geld tekort komen dan meisjes ($p < .003$).

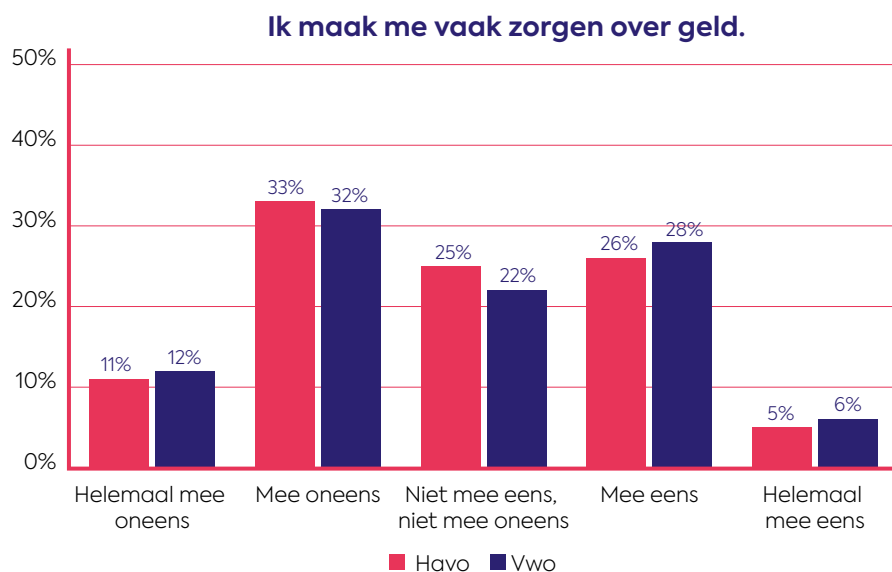
Figuur 12 Verdeling van antwoorden op de stelling 'Ik kom vaak geld tekort'. N = 938. Uitsplitsing in niveaus.

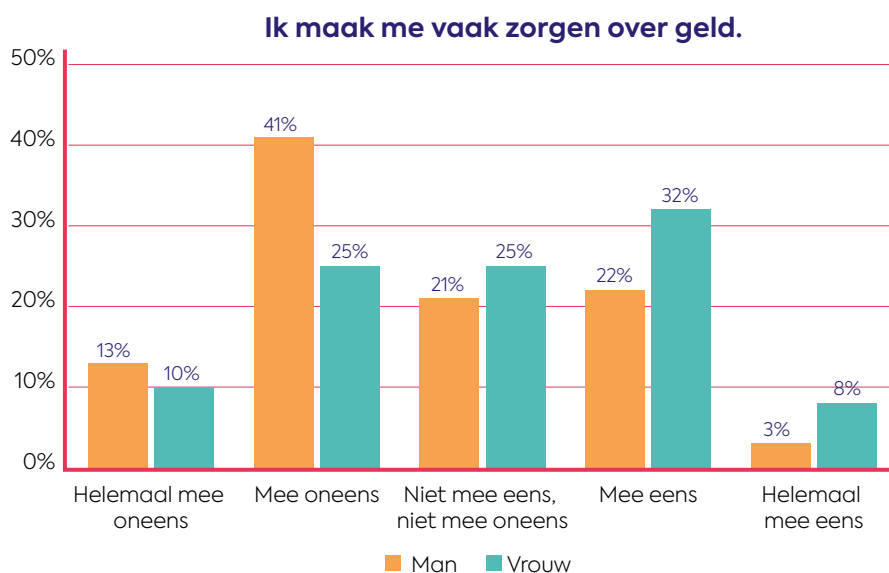
Figuur 13 Verdeling van antwoorden op de stelling 'Ik kom vaak geld tekort'. N = 903. Uitsplitsing in geslacht.

3.4.2 Geldzorgen

Eén op de drie scholieren is het eens met de stelling 'Ik maak me vaak zorgen over geld'. Een kwart is hierover neutraal. Havisten en vwo'ers denken hier min of meer hetzelfde over, Figuur 14). Jongens zijn het vaker oneens met de stelling, meisjes maken zich meer zorgen over geld dan jongens, Figuur 15 (p < .001).

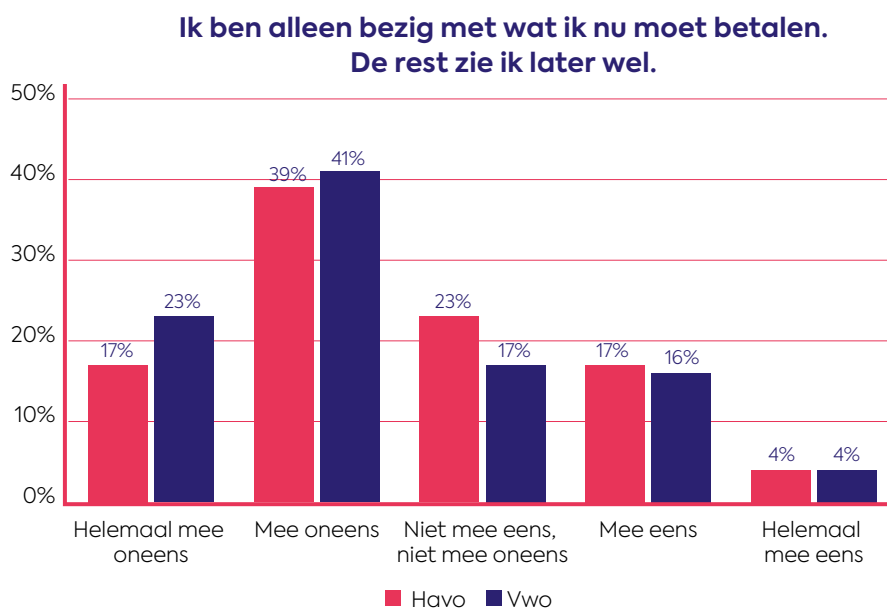
Figuur 14 Verdeling van antwoorden op de stelling 'Ik maak me vaak zorgen over geld.'. N = 938. Uitsplitsing in niveau.

Figuur 15 Verdeling van antwoorden op de stelling 'Ik maak me vaak zorgen over geld.'. N = 903. Uitsplitsing in geslacht.

3.4.3 Bezig met huidige financiële situatie

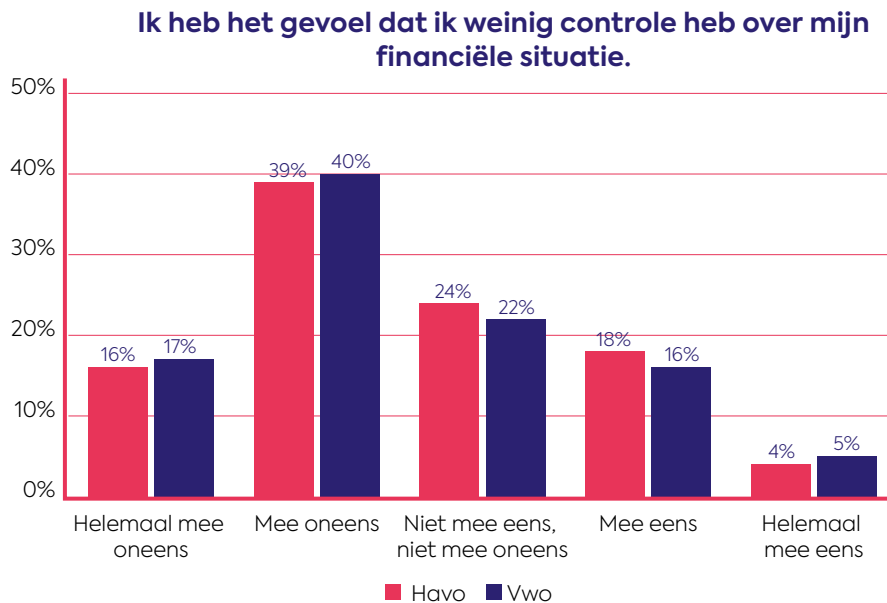
Een klein deel van de scholieren houdt zich vooral bezig met wat ze nu moeten betalen; de rest zien ze later wel. Zo'n 1 op de 5 scholieren kijkt alleen naar de korte termijn, Figuur 16. 56% van de havisten en 64% van de vwo'ers denkt wel vooruit. We zien geen verschillen tussen jongens en meisjes. Verderop laten we zien hoe scholieren de kosten van hun studie inschatten en wie dit straks gaat betalen.

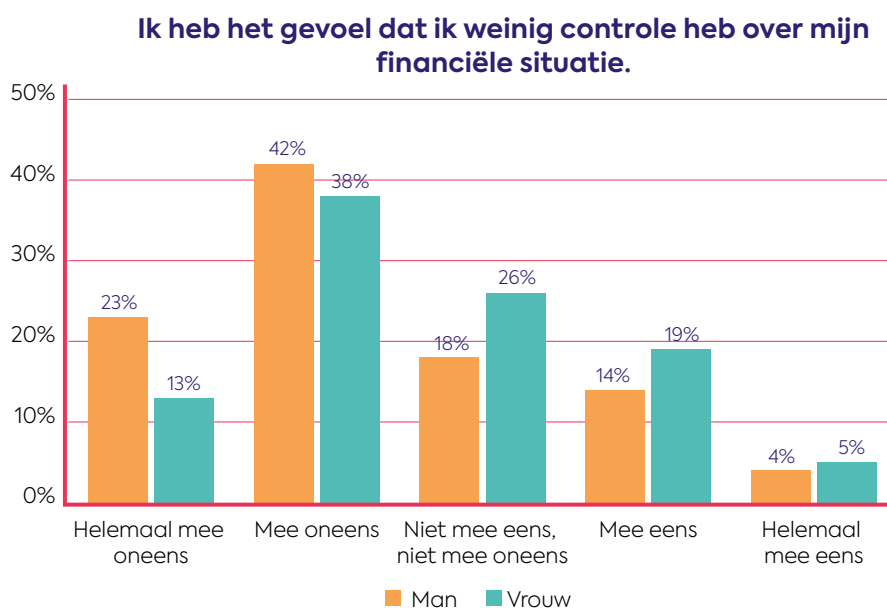
Figuur 16 Verdeling van antwoorden op de stelling: 'Ik ben alleen bezig met wat ik nu moet betalen. De rest zie ik later wel.' N = 938. Uitsplitsing in niveau.

3.4.4 Controle over financiële situatie

Ruim de helft van de scholieren geeft aan een gevoel van controle te hebben over de financiële situatie, Figuur 17. Voor zo'n 20% geldt dat ze geen gevoel van financiële controle ervaren. Mannen blijken vaker een gevoel van controle te ervaren dan vrouwen, Figuur 18 ($p < .001$).

Figuur 17 Verdeling van antwoorden op de stelling: 'Ik heb het gevoel dat ik weinig controle heb over mijn financiële situatie.'. $N = 938$. Uitsplitsing in niveau.

Figuur 18 Verdeling van antwoorden op de stelling: 'Ik heb het gevoel dat ik weinig controle heb over mijn financiële situatie.'. $N = 903$. Uitsplitsing in geslacht.

3.4.5 Correlaties

Het gevoel controle te hebben over geld correleert met alle andere stellingen. We zien enig verband tussen geldzorgen ervaren en weinig controle hebben over de financiële situatie. Verder valt op dat zorgen over geld en het idee te weinig geld te hebben ook met elkaar te maken hebben. Scholieren die vaak alleen bezig zijn met wat ze nu moeten betalen en niet kijken naar de lange termijn, hebben iets vaker een tekort aan geld en het gevoel dat ze minder controle hebben over hun geld (lichte correlatie). Ze maken zich daarentegen niet significant vaker zorgen over geld.

	Geldtekort	Zorgen maken	Korte termijn	Controle
Geldtekort	-	.42**	.14	.39
Zorgen maken	.42**	-	.04 (ns)	.41*
Korte termijn	.14	.04 (ns)	-	.17
Controle	.39	.41*	.17	-

Figuur 19 Correlatiecoëfficiënten van Kendall's Tau-B, two-tailed, N = 1.083. * $\tau = .41$, $p < .001$, N = 1.083 en ** $\tau = .42$, $p < .001$, N = 1.083.

3.5 Schattingen kosten en hoogte basisbeurs

Hoe hoog zijn de kosten om te studeren? Hebben scholieren daar een idee over? In deze paragraaf laten we zien:

- hoe scholieren de hoogte van het collegegeld voor een regulier bekostigde opleiding inschatten.
- hoeveel scholieren nodig denken te hebben om van te leven als ze thuis of op kamers wonen.
- hoe hoog zij denken dat de basisbeurs is voor thuis- en uitwonende studenten.

Scholieren blijken een behoorlijk goed beeld te hebben van de hoogte van het collegegeld, Tabel 4. Havisten denken dat het collegegeld 2.000 euro per jaar is en vwo'ers denken 2.088 euro. In werkelijkheid is dit het komend jaar 2.209 euro, dus iets hoger.

Havisten schatten de hoogte van de basisbeurs voor thuiswonende studenten op 103 euro per maand en vwo'ers denken dat de basisbeurs voor thuiswonende studenten 100 euro bedraagt. Zowel havisten als vwo'ers denken dus dat de basisbeurs (iets) lager is dan het daadwerkelijke bedrag van 109 euro per maand voor thuiswonende studenten. Voor uitwonende studenten bedraagt de basisbeurs 273 euro. Havisten denken dat je als uitwonende student zo'n 300 ontvangt via de basisbeurs en overschatten daarmee de hoogte van de toelage. Vwo'ers denken dat je als uitwonende student recht hebt op 260 euro per maand. Zij zitten iets onder het daadwerkelijke bedrag. *Tijdens het uitvoeren van dit onderzoek was er nog veel speculatie over de hoogte van de bedragen¹.

De sociaaleconomische status van scholieren is bepaald aan de hand van hun postcode. We zien echter dat er nauwelijks verschillen zijn in schattingen tussen scholieren met een lage, ondergemiddelde, bovengemiddelde of hoge sociaaleconomische status, Tabel 18. Ook kijken de schattingen van jongens nauwelijks af van die van de meisjes (bijlage, Tabel 17).

	havo	vwo
Schatting collegegeld (per jaar)	€ 2.000,00	€ 2.088,00
Benodigde hoeveelheid geld per maand thuiswonend	€ 250,00	€ 250,00
Benodigde hoeveelheid geld per maand uitwonend	€ 800,00	€ 800,00
Schatting basisbeurs thuiswonend	€ 103,00	€ 100,00
Schatting basisbeurs uitwonend	€ 300,00	€ 260,00

Tabel 4 Schattingen van studiekosten. N = 932. Voor deze schattingen hebben we gebruik gemaakt van de mediaan. Schattingen van 5%-trimmed mean zijn te vinden in de bijlage in Tabel 16.

¹ Rijksoverheid, hoogte van de basisbeurs op 25-3-2022

<https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2022/03/25/invoering-basisbeurs-voor-alle-studenten-in-hoger-onderwijs>

Geraadpleegd op 9-6-2022

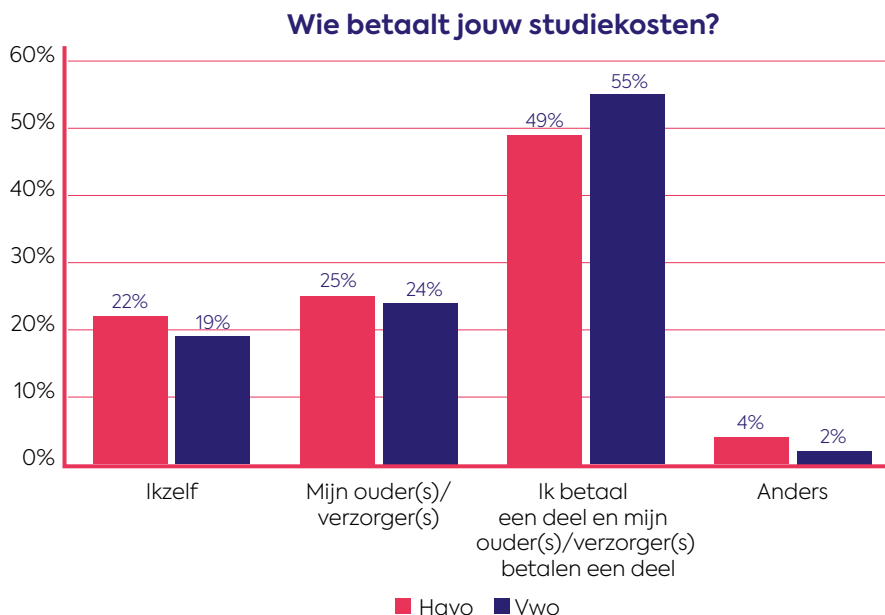
3.6 Financiering opleiding

We zagen dat scholieren een redelijk goede inschatting konden maken van de kosten die bij studeren komen kijken. Hebben ze ook enig idee wie hun studie gaat betalen? En zijn ze bereid om naast hun studie te werken? En zo ja, hoeveel uur per week willen ze werken en hoe gaan ze werk en studie combineren?

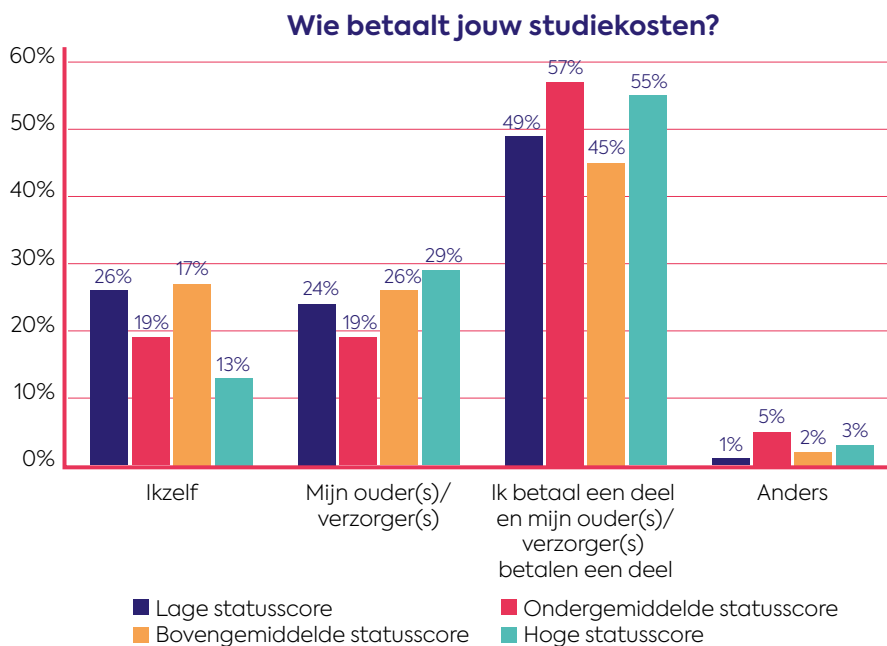
3.6.1 Wie betaalt de studie?

Studeren is niet gratis, dus ook scholieren moeten nadenken over de kosten en wie die gaat betalen. 1 op de 5 zegt zelf verantwoordelijk te zijn voor het betalen van de studiekosten. Voor een kwart geldt dat hun ouder(s) of verzorger(s) de kosten dragen. Voor de helft van de havisten en iets meer dan de helft (55%) van de vwo'ers geldt dat zij een verdeling maken waarbij zij en de ouders een deel betalen, Figuur 20. We meten geen verschil tussen jongens en meisjes en tussen havisten en vwo'ers.

Tussen de sociaaleconomische statusgroepen zit wel een wel een significant verschil ($p < .001$), zo laat een Kruskal-Wallis H-test zien. Scholieren in de hoogste SES-groep betalen het minst vaak zelf hun eigen studiekosten, Figuur 21. Van hen betaalt slechts 13% de kosten zelf. In de andere groepen is dit een stuk hoger. Ter vergelijking: in de laagste SES-groep betaalt 26% de studie zelf. In de hoogste statusgroep zien we dat ouder(s) of verzorger(s) in 29% van de gevallen de studiekosten volledig op zich nemen. Voor de meerderheid (55%) geldt dat studenten en ouder(s) of verzorger(s) de kosten verdelen.

Figuur 20 Wie betaalt de studiekosten? N = 941.

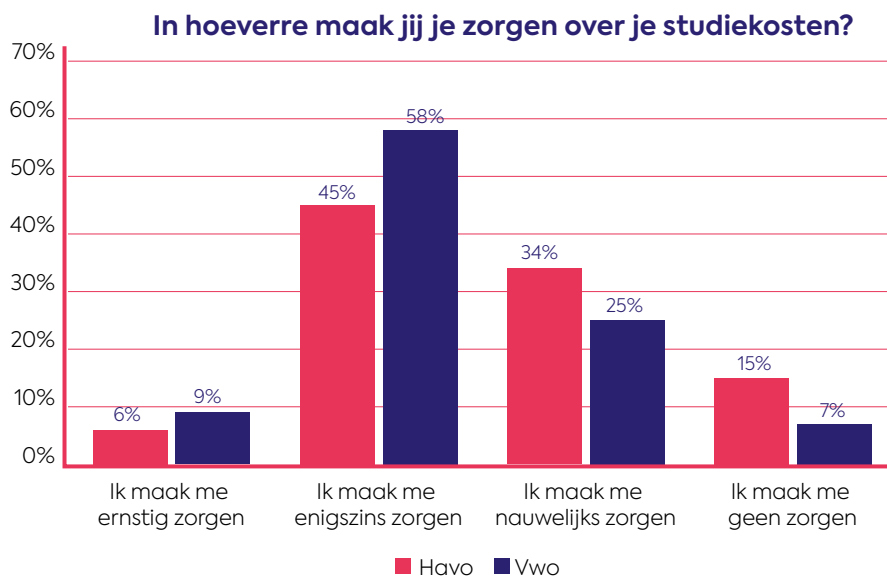
Figuur 21 Wie betaalt de studiekosten? Uitgesplitst in SES-score. N = 900.

3.6.2 Zorgen over studiekosten

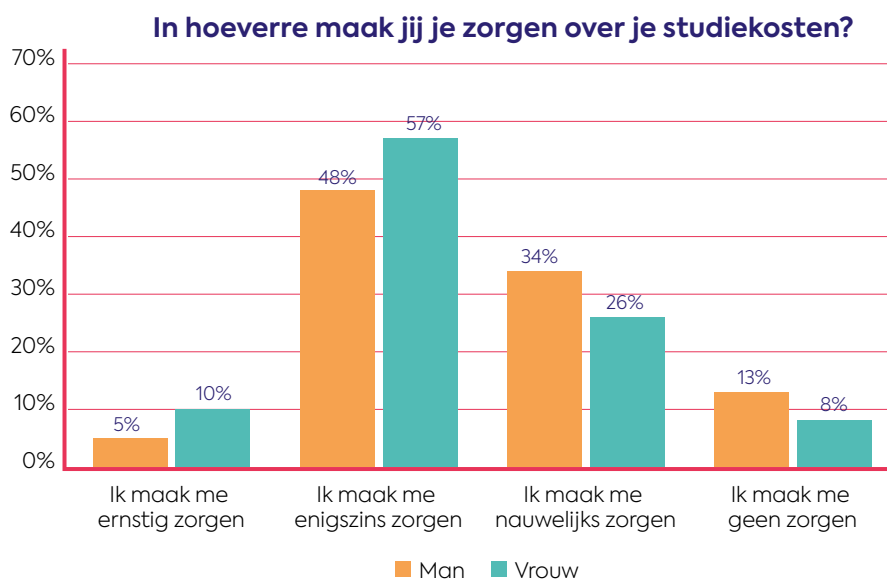
Een groot deel van de scholieren maakt zich enigszins tot ernstige zorgen over de studiekosten. Van de havisten maakt de helft (51%) zich zorgen en van de vwo'ers is dat 67%, Figuur 22.

Vwo'ers maken zich significant meer zorgen over de kosten dan havisten ($p < .001$) en meisjes maken zich vaker zorgen dan jongens ($p < .001$), Figuur 23. De herinvoering van de basisbeurs draagt voor 6 op 10 scholieren bij aan het verminderen van zorgen over studiekosten, voor een kwart van de vwo'ers (23%) en voor 15% van de havisten maakt dit niks uit, zij maken zich nog steeds zorgen, Figuur 24.

Scholieren die zelf (een deel van) hun studie betalen maken zich significant meer zorgen over hun studiekosten dan scholieren van wie de ouder(s) of verzorger(s) de studiekosten op zich nemen ($p < .001$), Tabel 5. Zeven van de tien scholieren die (een deel van) de studiekosten zelf betalen, maken zich ernstig tot enigszins zorgen.

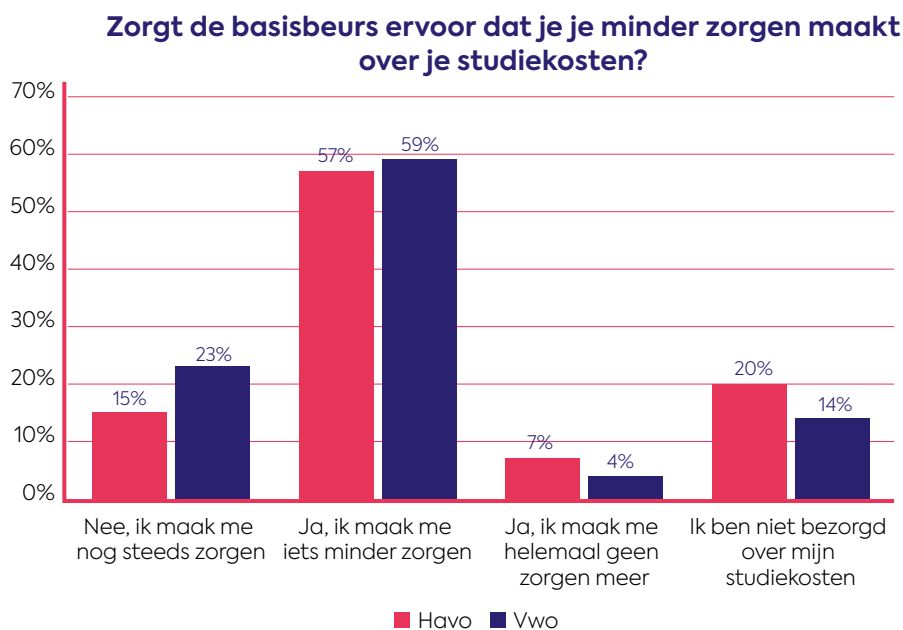
Figuur 22 Zorgen over studiekosten x niveau. N = 941.

Figuur 23 Zorgen over studiekosten x geslacht. N = 905.

		Wie betaalt jouw studiekosten?		
		Ikzelf	Mijn ouder(s)/ verzorger(s)	Ik betaal een deel en mijn ouder(s)/ verzorger(s) betalen een deel
In hoeverre maak jij je zorgen over je studiekosten?	Ik maak me ernstig zorgen	13%	3%	9%
	Ik maak me enigszins zorgen	56%	35%	61%
	Ik maak me nauwelijks zorgen	22%	42%	25%
	Ik maak me geen zorgen	10%	20%	5%
	Totaal	100%	100%	100%

Tabel 5 Krustabel: zorgen over studiekosten x wie betaalt jouw studiekosten? N = 911.

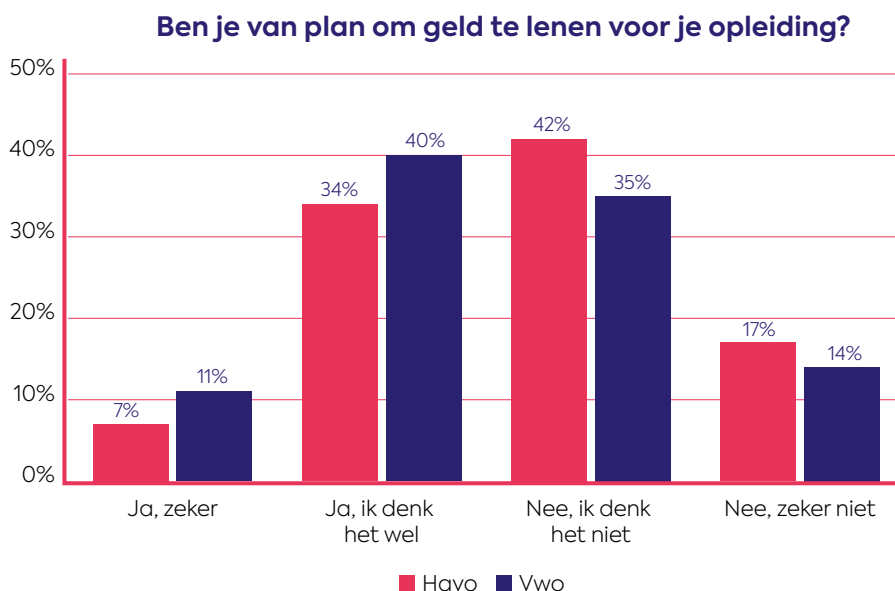
Figuur 24 Helpt de (her)invoering van de basisbeurs bij verminderen over zorgen voor studiekosten x niveau. N = 941.

3.6.3 Intentie om te lenen

De helft van de vwo'ers (51%) denkt (zeker) te gaan lenen om een opleiding te kunnen bekostigen. Bij havisten ligt dit percentage (41%) significant lager ($p < .001$), Figuur 25.

Bijdragen van ouder(s) of verzorger(s) aan de studie, maken verschil: als scholieren zelf verantwoordelijk zijn voor de kosten van hun studie, overwegen ze veel vaker te lenen ($p < .001$). Zo zegt 18% van deze groep zeker te gaan lenen en nog eens 43% overweegt een lening. Bij scholieren van wie de ouder(s)/verzorger(s) de studie betalen is dit percentage veel lager: 3% zegt zeker te gaan lenen en 18% overweegt te lenen, Tabel 6.

De intentie om te gaan lenen verschilt niet tussen eindexamenkandidaten en voorlaatsejaars. Ook de sociaaleconomische status en het geslacht maken geen verschil.

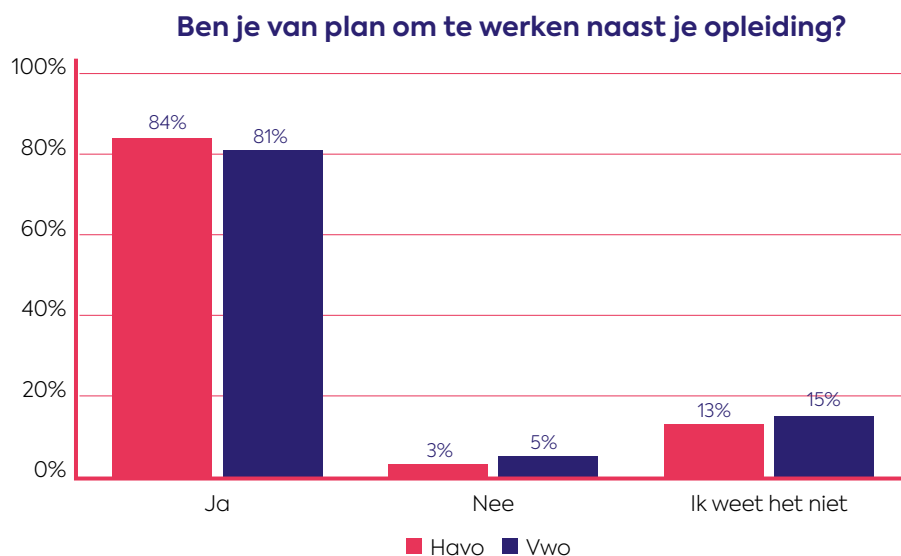
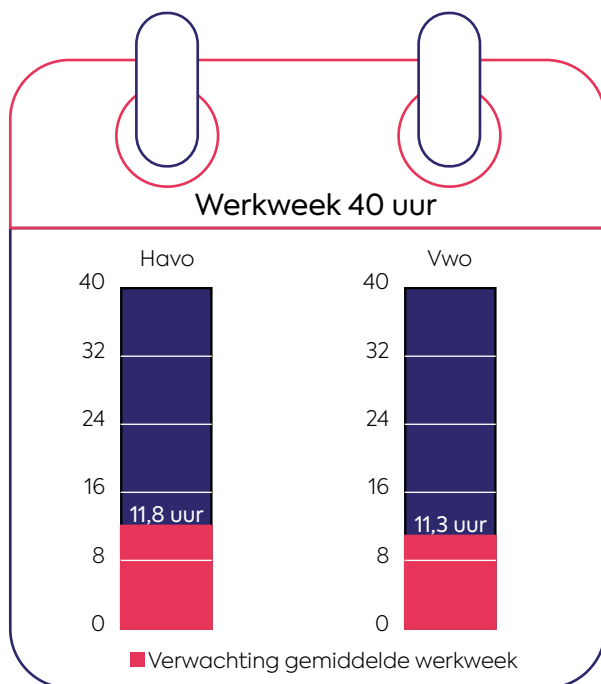
Figuur 25 Intentie om te lenen voor een opleiding x niveau. $N = 941$.

		Wie betaalt jouw studiekosten?		
		Ikzelf	Mijn ouder(s)/ verzorger(s)	Ik betaal een deel en mijn ouder(s)/ verzorger(s) betalen een deel
Ben je van plan om geld te lenen voor je opleiding?	Ja, zeker	18%	3%	9%
	Ja, ik denk het wel	43%	18%	45%
	Nee, ik denk het niet	25%	50%	39%
	Nee, zeker niet	14%	28%	8%
	Totaal	100%	100%	100%

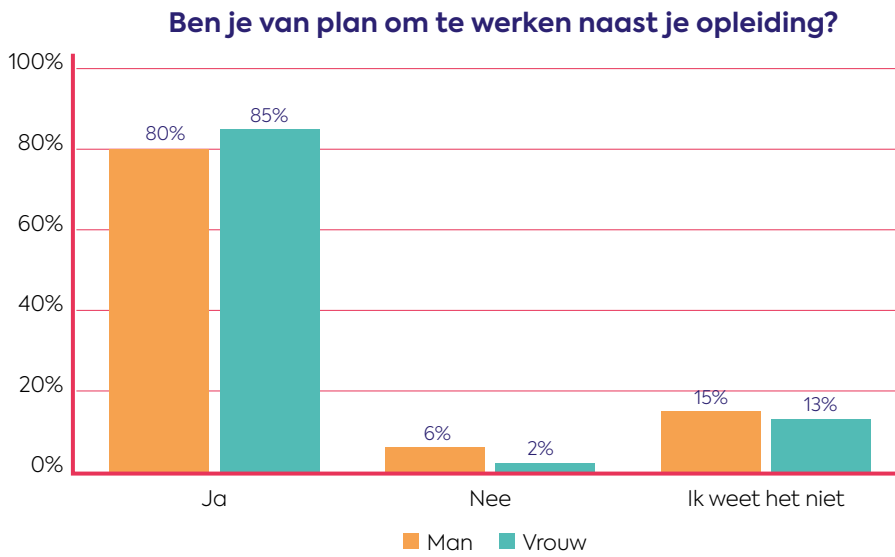
Tabel 6 Kruistabel: geld lenen x wie betaalt je studie. $N = 912$.

3.6.4 Intentie om te werken

Een overgrote meerderheid van de scholieren overweegt naast de studie te gaan werken, Figuur 26. Meisjes significant vaker dan jongens ($p = .015$). Van de scholieren die zelf (een deel van) hun studiekosten betalen zegt 85% te gaan werken naast hun opleiding. Bij scholieren van wie de ouder(s)/verzorger(s) de studiekosten betalen, ligt dit percentage op 75%. Dit is significant lager ($p = .006$). Havisten verwachten gemiddeld 11,8 uur per week te werken naast hun studie. Voor vwo'ers is dit 11,3 uur per week (5% trimmed mean).

Figuur 26 Intentie om te werken naast de opleiding x niveau. N = 941.

Figuur 27 Intentie om te werken naast de opleiding x geslacht. N = 905.

		Wie betaalt jouw studiekosten?		
		Ikzelf	Mijn ouder(s)/ verzorger(s)	Ik betaal een deel en mijn ouder(s)/ verzorger(s) betalen een deel
Ben je van plan om te werken naast je opleiding?	Ja	85%	75%	85%
	Nee	3%	4%	3%
	Ik weet het niet	12%	20%	12%

Tabel 7 Kruistabel: werken naast je opleiding x wie betaalt je studie. N = 912.

4 Conclusie

In dit onderzoek hebben wij financiële gevoeligheid van scholieren nader bekeken. We waren onder meer benieuwd of scholieren op de hoogte zijn van nieuwe, financiële maatregelen, zoals de herinvoering van de basisbeurs, of zij weten wat de kosten zijn voor een studie en of zij zich zorgen maken over geld en studiekosten.

Bijna duizend eindexamenkandidaten en voorlaatstejaars op de havo en het vwo vertelden ons hoe ze denken over de basisbeurs en over hoe ze omgaan met geld. Hieronder vatten we de belangrijkste bevindingen samen.

Herinvoering basisbeurs heeft geen effect op studiestart

Ruim 8 op de 10 eindexamenkandidaten is van plan na het eindexamen direct te gaan studeren op een hogeschool of universiteit. Van de vwo'ers overweegt 9% een tussenjaar te nemen. Bij havisten is dit 6%. Van de havisten overweegt 5% na het behalen van het havodiploma door te stromen naar het vwo. Deze percentages zijn nauwelijks anders dan andere jaren.

De verwachting bestond dat scholieren, om het laatste jaar leenstelsel te omzeilen, massaal een tussenjaar zouden nemen, of dat havisten over zouden stappen naar het vwo. De herinvoering van de basisbeurs in 2023-2024 blijkt nauwelijks invloed te hebben op de plannen van eindexamenkandidaten. Het idee dat eindexamenkandidaten hun studiestart zouden uitstellen om te wachten op de basisbeurs, kunnen we niet bevestigen.

Meeste scholieren weten wanneer de basisbeurs wordt heringevoerd (havisten het minst vaak)

We vroegen ons af in hoeverre eindexamenkandidaten op de hoogte zijn van de (her) invoering van de basisbeurs. Veel scholieren weten dat ze als student vanaf collegejaar 2023-2024 recht hebben op een basisbeurs. Voor een kwart van de havisten en 1 op de 10 vwo'ers geldt dat onterecht denken dat ze vanaf 2022-2023 recht hebben op een basisbeurs.

De helft van de havisten weet niet dat studenten met minder welgestelde ouders een aanvullende beurs kunnen aanvragen

Twee op de drie vwo'ers en de helft (51%) van de havisten weet dat studenten een aanvullende beurs kunnen aanvragen naast de basisbeurs wanneer hun ouder(s) een relatief laag inkomen hebben. Een flink deel van de scholieren blijkt hier dus geen idee van te hebben. Mogelijk vragen zij – terwijl ze er recht op hebben – de aanvullende beurs niet aan en/of heeft dit effect op hun keuze of ze gaan studeren en/of wat ze gaan studeren.

Eén op de drie heeft geldzorgen (meisjes vaker dan jongens)

De meeste scholieren komen geen geld tekort 16% van de havisten en 13% van de vwo'ers komt vaak geld tekort. Vwo'ers hebben minder vaak geld tekort dan havisten. Desondanks maakt een groot deel zich wel zorgen over geld: 1 op de 3 scholieren maakt zich vaak zorgen over geld. Meisjes zijn vaker bezorgd over hun financiële situatie dan jongens.

Zestig procent maakt zich (ernstige) zorgen over studiekosten (vooral meisjes en vwo'ers)

Een ruime meerderheid (59%) van de scholieren maakt zich enigszins tot ernstige zorgen over hun studiekosten. Van de havisten is dat de helft (51%) en van de vwo'ers is dat 67%. Vwo'ers maken zich beduidend vaker zorgen dan havisten. Meisjes maken zich vaker zorgen dan jongens.

Eén op de vijf kijkt alleen naar de korte termijn

In hoeverre kijken jongeren naar hun financiële situatie op de lange termijn? We zagen eerder al dat ze zich vaak zorgen maken over geld en over het betalen van hun studiekosten. Een ruime meerderheid van jongeren denkt vooruit. Slechts 1 op de 5 scholieren kijkt alleen naar wat ze op korte termijn moeten betalen en zien de rest later wel.

Eén op de vijf heeft geen controle over de financiële situatie

Ruim de helft van de scholieren geeft aan controle te hebben over de financiële situatie. Voor zo'n 20% geldt dat ze dit niet hebben. Jongens hebben vaker het idee controle te hebben over hun geld dan meisjes.

Scholieren met geldzorgen hebben vaker weinig controle over hun financiële situatie en vaker het idee te weinig geld te hebben. Scholieren die alleen bezig zijn met wat ze nu moeten betalen en niet kijken naar de lange termijn, hebben iets vaak te weinig geld en het gevoel dat ze minder controle hebben over hun geld. Ze maken zich echter niet vaker zorgen over geld.

Een op de vijf betaalt zelf alle studiekosten

1 op de 5 zegt zelf verantwoordelijk te zijn voor het betalen van de studiekosten. Voor een kwart geldt dat hun ouder(s) of verzorger(s) de kosten dragen. Voor de helft van de havisten en iets meer dan de helft (55%) van de vwo'ers geldt dat zij een verdeling maken met hun ouders, waarbij ieder een deel betaalt.

Tussen de sociaaleconomische statusgroepen zien we verschillen. Scholieren in de hoogste SES-groep betalen het minst vaak zelf hun eigen studiekosten. In de laagste SES-groep betaalt 26% de studie zelf. In de hoogste statusgroep zien we dat ouder(s) of verzorger(s) in 29% van de gevallen de studiekosten volledig op zich nemen. Voor de meerderheid (55%) geldt dat studenten en ouder(s) of verzorger(s) de kosten verdelen.

Scholieren hebben een goed beeld van studiekosten

- Scholieren blijken een behoorlijk goed beeld te hebben van de hoogte van het collegegeld. Havisten denken dat het collegegeld € 2.000 per jaar is en vwo'ers € 2.088. In werkelijkheid is dit het komend jaar met € 2.209 iets hoger.
- Havisten en vwo'ers schatten de basisbeurs voor thuiswonenden op 103 euro per maand (havo) dan wel € 100 per maand (vwo).
- Voor uitwonende studenten schatten ze het bedrag van de basisbeurs op € 300 (havo) en € 260 (vwo).

Eerder zagen we al dat ze zich redelijk veel zorgen maken over geld en over het betalen van hun studiekosten. Ze blijken een realistisch beeld te hebben van wat ze moeten betalen en wat ze krijgen. Daarbij maken ze zich dus zorgen met tegelijkertijd een realistisch beeld van de studiekosten en tegemoetkomingen.

Herinvoering basisbeurs verlicht zorgen voor 6 op de 10

De herinvoering van de basisbeurs draagt voor 6 op 10 scholieren bij aan het verminderen van zorgen over studiekosten, voor een kwart van de vwo'ers (23%) en voor 15% van de havisten maakt dit niks uit, zij blijven zich zorgen maken. Scholieren die zelf (een deel van) hun studie betalen maken zich meer zorgen over hun studiekosten dan scholieren van wie de ouder(s) of verzorger(s) de studiekosten op zich nemen.

De helft wil gaan lenen om studiekosten te betalen (vooral als ze zelf verantwoordelijk zijn voor hun studiekosten)

De helft van de vwo'ers (51%) denkt (zeker) te gaan lenen om een opleiding te kunnen bekostigen. Bij havisten is dit 41%. Bijdragen van ouder(s) of verzorger(s) aan de studie, maken verschil: als scholieren zelf verantwoordelijk zijn voor de kosten van hun studie, overwegen ze veel vaker te lenen. Zo zegt 18% van deze groep zeker te gaan lenen en nog eens 43% overweegt een lening. Bij scholieren van wie de ouder(s)/verzorger(s) de studie betalen is dit percentage vele malen lager.

Grote meerderheid wil gaan werken tijdens de studie

Een overgrote meerderheid van de scholieren overweegt naast de studie te gaan werken. Meisjes vaker dan jongens. Van de scholieren die zelf (een deel van) hun studiekosten betalen zegt 85% te gaan werken naast hun opleiding. Bij scholieren van wie de ouder(s)/verzorger(s) de studiekosten betalen, ligt dit percentage 10 procentpunt lager.

De conclusie die we kunnen trekken is dat havisten en vwo'ers die dit jaar of volgend jaar eindexamen doen controle lijken te hebben over hun financiële situatie. Ook hebben ze een goed beeld bij hun studiekosten en tegemoetkomingen. Uit ons onderzoek blijkt dat ze een realistisch beeld hebben en zich tegelijkertijd wel zorgen maken over hun studiekosten. Het risico bestaat dat ze vanwege deze zorgen andere keuzes maken dan wanneer ze zich minder zorgen zouden maken.

Het lijkt niet zo te zijn dat de zorgen hen weerhouden om te gaan studeren: eindexamenkandidaten kiezen namelijk niet vaker voor een tussenjaar en havisten stromen niet vaker dan normaal door naar het vwo. Ze stellen hun studiestart dus niet uit, maar maken zich wel zorgen. Mogelijk hebben de zorgen over hun studiekeuze wel effect op de keuze voor een studie: kiezen ze bijvoorbeeld voor een kortere studie of slaan ze een verblijf in het buitenland over? Dit zijn nog interessante vragen voor een vervolgonderzoek.

5 Bijlage

	2023	2022	Totaal	Verhouding
mannen	32.159	25.012	57.171	49%
vrouwen	32.596	27.486	60.082	51%
Totaal havo	64.755	52.498	117.253	100%
mannen	21.203	18.387	39.590	46%
vrouwen	24.188	21.984	46.172	54%
Totaal vwo	45.391	40.371	85.762	100%

Tabel 8 Aantallen leerlingen per niveau x geslacht voor (verwacht) eindexamenjaar 2022 en 2023.
Bron: CBS StatLine.

	Steekproef	Populatie	Weegfactor
havo-mannen	34%	49%	1,44
havo-vrouwen	66%	51%	0,77
vwo-mannen	28%	46%	1,67
vwo-vrouwen	72%	54%	0,74
Anders	-	-	1,00

Tabel 9 Weegfactor om te corrigeren tussen verschillen per geslacht binnen de havo- en vwo-groepen.

		Ik maak me vaak zorgen over geld.				
		Helemaal mee oneens	Mee oneens	Niet mee eens, niet mee oneens	Mee eens	Helemaal mee eens
Ik kom vaak geld tekort.	Helemaal mee oneens	8%	10%	4%	2%	1%
	Mee oneens	2%	17%	11%	10%	1%
	Niet mee eens, niet mee oneens	0%	4%	6%	9%	1%
	Mee eens	0%	2%	2%	5%	2%
	Helemaal mee eens	0%	0%	0%	1%	1%

Tabel 10 Ik kom vaak geld tekort x Ik maak me vaak zorgen over geld.

		Ik ben alleen bezig met wat ik nu moet betalen.				
		De rest zie ik later wel.				
		Helemaal mee oneens	Mee oneens	Niet mee eens, niet mee oneens	Mee eens	Helemaal mee eens
Ik kom vaak geld tekort.	Helemaal mee oneens	7%	9%	5%	4%	0%
	Mee oneens	9%	17%	8%	6%	1%
	Niet mee eens, niet mee oneens	3%	9%	3%	4%	1%
	Mee eens	1%	5%	2%	2%	1%
	Helemaal mee eens	0%	1%	0%	1%	0%

Tabel 11 Kruistabel: Ik kom vaak geld tekort x Ik ben alleen bezig met wat ik nu moet betalen. De rest zie ik later wel.

		Ik ben alleen bezig met wat ik nu moet betalen.				
		De rest zie ik later wel.				
		Helemaal mee oneens	Mee oneens	Niet mee eens, niet mee oneens	Mee eens	Helemaal mee eens
Ik maak me vaak zorgen over geld.	Helemaal mee oneens	3%	3%	3%	2%	0%
	Mee oneens	5%	13%	8%	5%	1%
	Niet mee eens, niet mee oneens	5%	9%	3%	4%	1%
	Mee eens	6%	13%	4%	4%	1%
	Helemaal mee eens	1%	2%	1%	1%	1%

Tabel 12 Kruistabel: Ik maak me vaak zorgen over geld x Ik ben alleen bezig met wat ik nu moet betalen. De rest zie ik later wel.

		Ik ben alleen bezig met wat ik nu moet betalen. De rest zie ik later wel.				
		Helemaal mee oneens	Mee oneens	Niet mee eens, niet mee oneens	Mee eens	Helemaal mee eens
Ik heb het gevoel dat ik weinig controle heb over mijn financiële situatie.	Helemaal mee oneens	6%	5%	3%	2%	0%
	Mee oneens	7%	18%	8%	5%	1%
	Niet mee eens, niet mee oneens	3%	9%	5%	4%	1%
	Mee eens	3%	7%	2%	4%	1%
	Helemaal mee eens	0%	1%	1%	1%	1%

Tabel 13 Kruistabel: Ik heb het gevoel dat ik weinig controle heb over mijn financiële situatie x Ik ben alleen bezig met wat ik nu moet betalen. De rest zie ik later wel.

		Ik maak me vaak zorgen over geld.				
		Helemaal mee oneens	Mee oneens	Niet mee eens, niet mee oneens	Mee eens	Helemaal mee eens
Ik heb het gevoel dat ik weinig controle heb over mijn financiële situatie.	Helemaal mee oneens	6%	8%	2%	1%	0%
	Mee oneens	4%	17%	9%	9%	0%
	Niet mee eens, niet mee oneens	1%	5%	6%	8%	2%
	Mee eens	0%	2%	5%	8%	2%
	Helemaal mee eens	0%	0%	1%	2%	2%

Tabel 14 Ik heb het gevoel dat ik weinig controle heb over mijn financiële situatie x Ik maak me vaak zorgen over geld.

		Ik kom vaak geld tekort.				
		Helemaal mee oneens	Mee oneens	Niet mee eens, niet mee oneens	Mee eens	Helemaal mee eens
Ik heb het gevoel dat ik weinig controle heb over mijn financiële situatie.	Helemaal mee oneens	10%	5%	1%	1%	0%
	Mee oneens	11%	19%	7%	2%	0%
	Niet mee eens, niet mee oneens	3%	9%	6%	4%	1%
	Mee eens	1%	6%	7%	3%	1%
	Helemaal mee eens	0%	1%	1%	1%	1%

Tabel 15 Ik heb het gevoel dat ik weinig controle heb over mijn financiële situatie x Ik kom vaak geld tekort.

	havo	vwo
Schatting collegegeld (per jaar)	€ 2.836,57	€ 2.952,02
Benodigde hoeveelheid geld per maand thuiswonend	€ 379,29	€ 299,04
Benodigde hoeveelheid geld per maand uitwonend	€ 929,51	€ 857,96
Schatting basisbeurs thuiswonend	€ 202,87	€ 137,91
Schatting basisbeurs uitwonend	€ 384,86	€ 308,68

Tabel 16 Schattingen van studiekosten. N = 932. 5% trimmed mean.

	Man	Vrouw	Non-binair	Anders/ wil ik niet zeggen
Schatting collegegeld (per jaar)	2.040	2.000	2.400	2.150
Benodigde hoeveelheid geld per maand thuiswonend	300	250	200	300
Benodigde hoeveelheid geld per maand uitwonend	800	800	800	850
Schatting basisbeurs thuiswonend	100	100	91	100
Schatting basisbeurs uitwonend	300	280	240	255

Tabel 17 Schattingen van studiekosten uitgesplitst in geslacht. N = 932. Voor deze schattingen hebben we gebruik gemaakt van de mediaan.

	Havo			
	Lage status-score	Ondergemiddelde statusscore	Bovengemiddelde statusscore	Hoge status-score
Schatting collegegeld (per jaar)	2.000	2.000	2.000	2.200
Benodigde hoeveelheid geld per maand thuiswonend	300	200	200	300
Benodigde hoeveelheid geld per maand uitwonend	750	800	700	800
Schatting basisbeurs thuiswonend	100	100	150	150
Schatting basisbeurs uitwonend	300	275	300	300

	Vwo			
	Lage status-score	Ondergemiddelde statusscore	Bovengemiddelde statusscore	Hoge status-score
Schatting collegegeld (per jaar)	2.052	2.143	2.108	2.000
Benodigde hoeveelheid geld per maand thuiswonend	300	300	250	250
Benodigde hoeveelheid geld per maand uitwonend	800	800	700	800
Schatting basisbeurs thuiswonend	100	100	100	100
Schatting basisbeurs uitwonend	300	255	255	288

Tabel 18 Schattingen (mediaan) uitgesplitst in niveau en sociaaleconomische status.

Geld hebben hangt veel af van geluk, er is een groot verschil tussen het leven van iemand die is geboren in een familie van rijken en een familie van arme mensen en voor die kinderen is het puur geluk of je nou wel of niet genoeg geld hebt om te studeren. De basisbeurs maakt het makkelijker voor deze mensen om te studeren.

Geld zou geen probleem moeten zijn om te studeren en later kans op o.a. hypotheek.

Gelijkenkansen

Heb me er nog niet goed genoeg over nagedacht.

Gelijke kansen moet je niet krijgen, gelijke kansen moet je verdienen door er hard voor te werken.

7 Bronvermelding

CBS StatLine, 2022. Vo; leerlingen, onderwijssoort in detail, leerjaar.

<https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/80040ned/table?ts=1650978854890>

Gewijzigd op 22-4-2022.

Geraadpleegd op 26-4-2022.

Onderwijs in Cijfers, 2019. Aandeel leerlingen dat diploma's stapelt in het VO.

<https://www.ocwincijfers.nl/sectoren/voortgezet-onderwijs/sectorakkoord-2020/uitdaging-onderwijs-voor-elke-leerling/aandeel-leerlingen-dat-diplomas-stapelt-in-het-vo>

Geraadpleegd op 29-4-2022.

Nibud. Financiële opvoeding.

<https://www.nibud.nl/onderwerpen/kinderen-en-jongeren/financiele-opvoeding/>

Geraadpleegd op 9-6-2022

Van Dijk, W. W., Van der Werf, M. B., & Van Dillen, L. F. (2022). The psychological inventory of financial scarcity (PIFS): A psychometric evaluation. Manuscript submitted for publication.

Hilbert, L. P., Noordewier M. K., & Van Dijk W. W. (2022), The prospective associations between financial scarcity and financial avoidance, *Journal of Economic Psychology*, 88, 102459.

NOS, 2022. Kwart mbo'ers met recht op aanvullende beurs vraagt die niet aan.

<https://nos.nl/artikel/2428486-kwart-mbo-ers-met-recht-op-aanvullende-beurs-vraagt-die-niet-aan>

Geraadpleegd op 15-5-2022

NOS, over onderzoek Centraal Planbureau (2018) naar (niet) aanvragen aanvullende beurs.

<https://nos.nl/artikel/2358950-kwart-studenten-met-recht-op-beurs-vraagt-die-niet-aan-en-loopt-veel-geld-mis>

Geraadpleegd 9-6-2022

Rijksoverheid, 2022 hoogte van de basisbeurs.

<https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2022/03/25/invoering-basisbeurs-voor-al-le-studenten-in-hoger-onderwijs>

Geraadpleegd op 9-6-2022

8 Overzicht tabellen en figuren

Tabel 1	Responsberekening.	3
Tabel 2	Verdeling niveaus over eindexamenjaren. N = 943.	4
Tabel 3	Respons naar geslacht en niveau. N = 943.	4
Tabel 4	Schattingen van studiekosten. N = 932. Voor deze schattingen hebben we gebruik gemaakt van de mediaan. Schattingen van 5%-trimmed mean zijn te vinden in de bijlage in Tabel 14.	20
Tabel 5	Schattingen (mediaan) uitgesplitst in niveau en sociaaleconomische status.	24
Tabel 6	Kruistabel: zorgen over studiekosten x wie betaalt jouw studiekosten? N = 911.	25
Tabel 7	Kruistabel: geld lenen x wie betaalt je studie. N = 912.	27
Tabel 8	Kruistabel: werken naast je opleiding x wie betaalt je studie. N = 912.	32
Tabel 9	Aantallen leerlingen per niveau x geslacht voor (verwacht) eindexamenjaar 2022 en 2023. Bron: CBS StatLine.	32
Tabel 10	Weegfactor om te corrigeren tussen verschillen per geslacht binnen de havo- en vwo-groepen.	32
Tabel 11	Ik kom vaak geld tekort x Ik maak me vaak zorgen over geld.	33
Tabel 12	Kruistabel: Ik kom vaak geld tekort x Ik ben alleen bezig met wat ik nu moet betalen. De rest zie ik later wel.	33
Tabel 13	Kruistabel: Ik maak me vaak zorgen over geld x Ik ben alleen bezig met wat ik nu moet betalen. De rest zie ik later wel.	34
Tabel 14	Kruistabel: Ik heb het gevoel dat ik weinig controle heb over mijn financiële situatie x Ik ben alleen bezig met wat ik nu moet betalen. De rest zie ik later wel.	34
Tabel 15	Ik heb het gevoel dat ik weinig controle heb over mijn financiële situatie x Ik maak me vaak zorgen over geld.	35
Tabel 16	Ik heb het gevoel dat ik weinig controle heb over mijn financiële situatie x Ik kom vaak geld tekort.	35
Tabel 17	Schattingen van studiekosten. N = 932. 5% trimmed mean.	35
Tabel 18	Schattingen van studiekosten uitgesplitst in geslacht. N = 932. Voor deze schattingen hebben we gebruik gemaakt van de mediaan.	36
Figuur 1	Verdeling niveaus over eindexamenjaren. N = 943.	4
Figuur 2	Plannen van eindexamenkandidaten na het eindexamen. N = 455.	6
Figuur 3	Tussenjaar gebruiken om een studiekeuze te maken. N = 37.	7
Figuur 4	Wens om te werken voor het studeren. N = 37.	7
Figuur 5	Wens om te reizen, voor het studeren. N = 37.	8
Figuur 6	(Her)invoering van de basisbeurs. N = 37.	9
Figuur 7	(Her)invoering als reden om door te stromen van havo naar vwo. N = 9. Nb. Verzamelde hoeveelheid data is zeer beperkt. Resultaten geven alleen een richting.	10

Figuur 8	Stelling: “Als ik in september 2022 begin met een opleiding aan een hogeschool of universiteit, heb ik recht op een basisbeurs.” Uitgesplitst in niveau. Eindexamenjaar = 2022. N = 458.	12
Figuur 9	Stelling: “Als ik in september 2023 begin met een opleiding aan een hogeschool of universiteit, heb ik recht op een basisbeurs.” Uitgesplitst in niveau. Eindexamenjaar = 2022. N = 458. U = 27,572, z = -4,08, p < .001, r = .18.	12
Figuur 10	Stelling: “Voor studenten met ouder(s) met een relatief laag inkomen blijft een aanvullende beurs bestaan als de basisbeurs terugkeert.” Uitgesplitst in niveau. Eindexamenjaar = 2022. N = 458. U = 27344,5, z = -3,34, p < .001, r = .15.	13
Figuur 11	Gelijke kansen voor jongeren door basisbeurs x niveau. N = 941.	13
Figuur 12	Verdeling van antwoorden op de stelling: ‘Ik kom vaak geld tekort.’ N = 938. Uitsplitsing in niveaus.	15
Figuur 13	Verdeling van antwoorden op de stelling: ‘Ik kom vaak geld tekort.’ N = 903. Uitsplitsing in geslacht.	15
Figuur 14	Verdeling van antwoorden op de stelling: ‘Ik maak me vaak zorgen over geld.’ N = 938. Uitsplitsing in niveau.	16
Figuur 15	Verdeling van antwoorden op de stelling: ‘Ik maak me vaak zorgen over geld.’ N = 903. Uitsplitsing in geslacht.	16
Figuur 16	Verdeling van antwoorden op de stelling: ‘Ik ben alleen bezig met wat ik nu moet betalen. De rest zie ik later wel.’ N = 938. Uitsplitsing in niveau.	17
Figuur 17	Verdeling van antwoorden op de stelling: ‘Ik heb het gevoel dat ik weinig controle heb over mijn financiële situatie.’ N = 938. Uitsplitsing in niveau.	18
Figuur 18	Verdeling van antwoorden op de stelling: ‘Ik heb het gevoel dat ik weinig controle heb over mijn financiële situatie.’ N = 903. Uitsplitsing in geslacht.	18
Figuur 19	Correlatiecoëfficiënten van Kendall’s Tau-B, two-tailed, N = 1.083. * $\tau = .41$, p < .001, N = 1.083 en ** $\tau = .42$, p < .001, N = 1.083.	19
Figuur 20	Wie betaalt de studiekosten? N = 941.	21
Figuur 21	Wie betaalt de studiekosten? Uitgesplitst in SES-score. N = 900.	22
Figuur 22	Zorgen over studiekosten x niveau. N = 941.	23
Figuur 23	Zorgen over studiekosten x geslacht. N = 905.	23
Figuur 24	Helpt de (her)invoering van de basisbeurs bij verminderen over zorgen voor studiekosten x niveau. N = 941.	24
Figuur 25	Intentie om te lenen voor een opleiding x niveau. N = 941.	25
Figuur 26	Intentie om te werken naast de opleiding x niveau. N = 941.	26
Figuur 27	Intentie om te werken naast de opleiding x geslacht. N = 905.	27

Colofon

Voor meer informatie over dit onderzoek of over andere onderzoeken, neem contact op met ons door een e-mail te sturen naar insights@qompas.nl

A Qompas BV
P Postbus 1100
2302 BC Leiden

T 071 581 55 81
E info@qompas.nl

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag zonder bronvermelding gebruikt worden.

© 2022 Qompas, Leiden